

iz instituta

DJELATNOST INSTITUTA U 1970. GODINI

I ovom prilikom želimo da upoznamo čitaoce *Priloga* s radom Instituta u protekloj godini.

Aktivnost Instituta u cjelini, i njegovih saradnika pojedinačno, bila je usmjerena na izvršavanje osnovnih zadataka postavljenih Programom rada za 1970. godinu. Programski zadaci su obuhvatili poslove u vezi s naučnom obradom određenih zbivanja i događaja iz istorije radničkog pokreta i socijalističke revolucije i prikupljanjem i sređivanjem arhivske građe i dokumentacije koja govori o zbivanjima i događajima u radničkom pokretu i u periodu socijalističke revolucije. Pored toga, Institut je ostvario potrebnu saradnju sa naučnim ustanovama u zemlji i inostranstvu. Više saradnika je učestvovalo na naučnim skupovima, međunarodnim kongresima i sl. što predstavlja značajan doprinos razvijanju te saradnje. Evo pregleda aktivnosti Instituta.

Dva saradnika Instituta odbranili su doktorske disertacije iz oblasti novije istorije naroda Bosne i Hercegovine. Nusret Šehić je odbranio doktorsku disertaciju *Politička uloga i oblici djelatnosti četničkih udruženja u Bosni i Hercegovini 1918—1941. godine* na Filozofskom fakultetu u Sarajevu u mjesecu martu, a Rasim Hurem temu: *Pojava krize ustanka u Bosni i Hercegovini krajem 1941. i 1942. godine* na istom Fakultetu u maju mjesecu 1970. godine.

U ovoj godini je dr Veselin Đuretić završio temu iz programa rada Instituta: *Razvoj narodne vlasti u Bosni i Hercegovini od II zasjedanja AVNOJ-a do kraja rata*.

U završnoj fazi obrade su sljedeće teme:

1. *Izgradnja željeznica u Bosni i Hercegovini u svjetlu austrougarske politike od 1878—1914. godine*; obrađivač Dževad Juzbašić, asistent.
2. *Narodnooslobodilački rat i socijalistička revolucija u istočnoj i centralnoj Bosni 1941/42. godine*; obrađivač mr Zdravko Antonić, asistent.

U toku je rad na sljedećim temama:

1. *Stavovi u SDS Bosne i Hercegovine prema ratu, revoluciji i stvaranje jugoslovenske države*; obrađivač Nikola Babić, naučni saradnik.
2. *Radnički pokret u Bosni i Hercegovini od 1906. do osnivanja SDS 1909. godine*; obrađivač mr Ilijas Hadžibegović, spoljni saradnik Instituta.
3. *Napredni omladinski pokret u Bosni i Hercegovini u periodu 1919—1941. godine*; obrađivač mr Dubravka Škarica, spoljni saradnik.
4. *Djelatnost Socijalističke partije Jugoslavije u Bosni i Hercegovini između dva rata, s posebnim osvrtom na radničke ustanove*; obrađivač mr Ibrahim Karabegović, asistent.
5. *Borba Muslimana Bosne i Hercegovine za vjersku autonomiju i stvaranje prvih političkih organizacija u vrijeme austrougarske okupacije*; obrađivač dr Nusret Šehić, naučni saradnik.
6. *Sindikalni pokret u Bosni i Hercegovini 1919—1941. godine*; obrađivač dr Ahmed Hadžirović, naučni saradnik.
7. *Hrvatska politika u Bosni i Hercegovini do 1928. godine*; obrađivač mr Išek Tomislav, asistent.
8. *KPJ u istočnoj Bosni od sredine 1942. godine do oslobođenja 1945. godine*; obrađivač dr Rasim Hurem, naučni saradnik.
9. *Okupacioni sistemi u Bosni i Hercegovini 1941—1945. godine*; obrađivač mr Rafael Brčić, viši stručni saradnik.

Izrađen je studijski projekat na temu: *Nacionalna i socijalna struktura NOP-a u Bosni i Hercegovini (jedinica NOV i organa narodne vlasti)*. Autor: Nevenka Bajić, viši stručni saradnik.

U 1970. godini u Arhivu Instituta sređivani su i djelomično obrađeni fondovi — zbirke građe iz ratnog (1941—1945) i poslijeratnog (1945—1952) perioda i pripremana građa za publikovanje. Tako je izvršena konačna obrada oko 18.000 fotokopija dokumenata iz NOR-a i dopunjeno i signirano 30.000 kartoteških listića u dva primjerka. Pregledana je građa omladinskih pruga Brčko—Banovići i Šamac—Sarajevo. Građa sa pruge Brčko—Banovići je razvrstana po materiji i hronološki sređena. I građa fonda Pokrajinskog komiteta KPJ za BiH iz perioda 1945—1948. godine razvrstana je po materiji, hronološki sređena i formirani su predmeti. Izvršen je uvid u građu Centralnog komiteta KP BiH od 1949. do 1952. godine, pa je ista razvrstana po materiji i kompletirani su predmeti.

Završena je obrada i biće uskoro predata u štampu *Građa o djelatnosti KPJ u Bosni i Hercegovini u ilegalnom periodu 1921—1941. godine*. U ovoj ediciji će biti objavljeni sljedeći listovi: *Glasnik istine, Fabrika i njiva, Komunist, Narodna pravda, Glas saveza radnika i seljaka*, kao i leci i proglosti iz toga razdoblja. Objavljivanjem ovih listova, našoj široj javnosti će biti prezentirana do sada istražena štampa KPJ u Bosni i Hercegovini za navedeni period koja predstavlja i značajan dio onoga što je ovim putem poteklo od organizacija KPJ u Bosni i Hercegovini.

U toku 1971. godine izaći će iz štampe *Hronologija događaja radničkog pokreta Bosne i Hercegovine od njegovih početaka do 1941. godine*. Hronologija obuhvata nastanak radničke klase, stvaranje i djelovanje njenih organizacija, pojavu i razvoj socijalističkih ideja i socijalističkih organizacija, osnovne vidove klasne borbe (štrajkovi, tarifne akcije, demonstracije), a zatim političke i sindikalne, revolucionarne i reformističke organizacije. Ona je popularni priručnik koji ima širu namjenu i upotrebu u političkim organizacijama, školama, radničkim i narodnim univerzitetima i sl.

Institut je u saradnji sa Akademijom nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Republičkim odborom saveza udruženja boraca NOR-a, Društvom istoričara Bosne i Hercegovine i Skupštinom opštine Drvar, povodom 30-godišnjice ustanka naroda Bosne i Hercegovine, otpočeo sa pripremanjima naučnog skupa na temu: *1941. godina u istoriji naroda Bosne i Hercegovine*. Cilj ovoga naučnog skupa je da doprinese razradi naučne problematike koja do sada nije nikako ili je nedovoljno obrađena. Naučni skup će se održati krajem 1971. godine u Drvaru sa sljedećim osnovnim temama:

1. Položaj Bosne i Hercegovine u okupiranoj Jugoslaviji;
2. Pripremanje, pokretanje i razvoj ustanka;
3. Međunarodni i politički odnosi u Bosni i Hercegovini u uslovima okupacije i ustanka;
4. Društvene klase u ustanku;
5. Razni oblici vlasti u uslovima okupacije i ustanka;
6. Ilegalni NOP u gradovima;
7. Problemi rukovođenja ustankom u Bosni i Hercegovini;
8. Veze i saradnja NOP-a u Bosni i Hercegovini sa pokretima u ostalim jugoslovenskim zemljama;
9. Izvori snaga NOP-a u Bosni i Hercegovini 1941—1942. godine;
10. Reagovanje okupatora i kvistinga na ustanak;
11. Teoretsko-metodološki radovi vezani za problematiku ustanka i
12. Kritički osvrt na istoriografske radove iz ustanka.

U okviru ovog programa posebno će se razmatrati *Ustanak u Drvaru 1941. godine* sa sljedećim temama:

1. Pripremanje ustanka i ustanak;
2. Prve vojne jedinice NOP-a na drvarskom području;
3. Prvi oblici vlasti NOP-a;
4. Organizacija društveno-političkog života i
5. Veze i saradnja NOP-a u Drvaru sa susjednim područjima.

Formiran je i Organizacioni odbor ovog skupa, koji sačinjavaju:

1. Akademik Branislav Đurđev, predsjednik,
2. Akademik Anto Babić,
3. Enver Redžić,
4. Dr Rasim Hurem,
5. Nikola Babić,

6. Adem Hercegovac,
7. Pero Mišković,
8. Nikola Filipović,
9. Dr Ahmed Hadžirović,
10. Mitar Šobot, i
11. Rafael Brčić, sekretar.

Saradnici Instituta su i u ovom periodu ispoljili aktivnost na određenim zadacima mimo svojih redovnih poslova predviđenih programom rada.

Više saradnika je objavilo ili predalo u štampu svoje naučne, odnosno stručne radove:

1. Nikola Babić: *Doprinos radničkog pokreta u Bosni i Hercegovini stvaranju jedinstvenog jugoslovenskog radničkog pokreta*. Posebna izdanja (XIII) Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine za 1970. godinu.

2. Nevenka Bajić: *O značaju moralnog faktora u ustanku naroda Bosne i Hercegovine 1941. godine*. Posebna izdanja (XIII) Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine 1970. godine.

3. Mr Rafael Brčić: 1. *Časopis za savremenu povijest IHRP Hrvatske, knj. I—II/1969. i knj. I, 1970. godine, Prilozi Instituta broj 6*.

4. Dr Veselin Đuretić: 1. *Organi narodne vlasti u Bosni i Hercegovini između I i II zasjedanja ZAVNOBiH-a, Prilozi Instituta br. 6. i 2. Klasno u nacionalnom — neka pitanja odnosa inovacije i tradicije u vrijeme NOR-a*, Naučni skup u Krapinskim Toplicama.

5. Dr Ahmed Hadžirović: *Sindikati i djelovanje KPJ u Bosni i Hercegovini*. Posebna izdanja (XIII) Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine za 1970. godinu.

6. Dr Rasim Hurem: *Političke mjere okupatora i ustaša protiv ustanka i NOP-a u Bosni i Hercegovini u prvoj polovini 1942. godine, Prilozi Instituta br. 6. i 2. Neke karakteristike ustanka u Bosni i Hercegovini 1941. godine*, Godišnjak Društva istoričara BiH, broj XVIII/1968—69.

7. Mr Ibrahim Karabegović: 1. *Rascjep u bosansko-hercegovačkom radničkom pokretu 1919—1921. i posljedice rascjepa*. Posebna izdanja (XIII) Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine za 1970. godinu. 2. *Prilozi za istoriju socijalizma br. 6. Beograd 1969, prikaz, Prilozi Instituta br. 6. i 3. Drugi (Vukovarski) kongres KPJ 1920. godine, prikaz Simpozijuma, Prilozi broj 6*.

8. Mr Uroš Nedimović: *Internacionalna revija za socijalnu istoriju*, Amsterdam, XIV, 1969, od 1—3, prikaz, *Prilozi Instituta broj 6*.

9. Enver Redžić: 1. *Tokovi i otpori*, izdanje Svjetlosti, Sarajevo, 1970; 2. *O posebnosti bosanskih Muslimana*, Pregled br. 4/70; 3. *Socijalizam i istorijska istina*, Odjek, broj 4/70. *Hasan Brkić*, program scenarija za emisiju Televizije Sarajevo, 25. novembra 1970. godine.

10. Dr Nusret Šehić: *Neka bitna obilježja četništva kao nacionalističkog pokreta do aprilskog rata 1941. godine, Pregled br. 6/1970. i 2. Četnici kao nosioci gerilskog oblika ratovanja u planovima vojnih vlasti predratne Jugoslavije*, Godišnjak Društva istoričara BiH, br. XVIII, Sarajevo 1970.

Neki saradnici su učestvovali na naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu na kojima su podnijeli referate iz tematike koju proučavaju, odnosno koja je bila predmet izučavanja odnosno naučnog skupa.

Na naučnom skupu »*Drugi Vukovarski kongres KPJ*«, održanom u Vukovaru 22. i 23. juna 1970. godine, učestvovali su:

1. Mr Rafael Brčić, viši stručni saradnik sa referatom: *Generalni štrajk rudara Bosne i Hercegovine 1920. i 1921. godine*,

2. Dr Ahmed Hadžirović, naučni saradnik sa referatom: *Odnos vlasti prema revolucionarnom radničkom pokretu 1919—1921. godine*, i

3. Mr Ibrahim Karabegović, asistent sa referatom: *Vukovarski kongres i pitanje daljnje izgradnje Partije u Bosni i Hercegovini*.

Na naučnom skupu u Krapinskim Toplicama, koji je održan u maju mjesecu 1970. godine, učestvovao je dr Veselin Đuretić, naučni saradnik, sa referatom: *Klasno u nacionalnom — neka pitanja odnosa inovacije i tradicije u periodu NOR-a*.

Na godišnjoj skupštini Društva istoričara Bosne i Hercegovine, održanoj u Trebinju, maja mjeseca 1970. godine, učestvovalo je više saradnika Instituta. Drugog dana rada Skupštine, dr Rasim Hurem, naučni saradnik Instituta, održao je predavanje na temu: *Kriza narodnooslobodilačkog pokreta u Bosni i Hercegovini 1941. do 1942. godine*.

Na Trećem saveznom savjetovanju arhivskih radnika Jugoslavije, održanom od 14—16. oktobra 1970. godine u Kranju i Jesenicama, učestvovao je Veselin Mitrašević, šef Arhiva Instituta.

Petom međunarodnom kongresu historičara, održanom avgusta 1970. godine u Moskvi prisustvovali su: Enver Redžić, direktor Instituta i mr Zdravko Antičić, dr Veselin Đuretić, dr Ahmed Hadžirović, dr Rasim Hurem i dr Nusret Šehić, saradnici Instituta.

VI internacionalnoj konferenciji historičara radničkog pokreta, održanoj od 16. do 20. septembra 1970. u Linciu prisustvovali su: Nikola Babić, naučni saradnik i mr Ibrahim Karabegović, asistent.

Na dvanaestoj internacionalnoj nedelji visokog školstva, održanoj od 11. do 15. oktobra 1970. godine u Elwanguenu, sa temom: *Tehničko-naučna revolucija u XX stoljeću — njeni efekti u njemačkoj i jugoistočnoj Evropi*, učestvovali su Dževad Juzbašić, asistent i mr Uroš Nedimović, asistent. Organizator skupa je Društvo za jugoistočnu Evropu iz Minhena.

Enver Redžić, direktor Instituta je od 9. juna do 2. jula 1970. godine vršio istraživanja u Državnom arhivu u Beču.

Nikola Babić, naučni saradnik od 29. maja do 18. juna 1970. godine boravio je u Amsterdamu i u Internacionalnom institutu za socijalnu istoriju obavio istraživanja o stavovima u Drugoj internacionali prema ratu i revoluciji.

Dževad Juzbašić, asistent, prilikom boravka u SR Njemačkoj posjetio je i Südost-Institut u Münchenu i vodio razgovore o proširenju saradnje sa našim Institutom, koja je do sada ograničena samo na razmjenu publikacija.

U 1970. godini nekoliko naučnih radnika iz inostranstva je posjetilo naš Institut.

Prof. PHYLLIS AUTY (Filis Oti), nastavnica istorije na Filozofskom fakultetu u Londonu, koja se bavi izučavanjem Narodnog fronta na Balkanu i u Jugoslaviji, posjetila je krajem septembra naš Institut i interesovala se za historijsku literaturu o djelatnosti Narodnog fronta u Bosni i Hercegovini, kao i u Jugoslaviji.

Prof. Mihail Ivanovič Kuličenko, saradnik Instituta marksizma-lenjinizma pri Centralnom komitetu KPSS u Moskvi posjetio je u oktobru naš Institut i interesovao se za pitanja međunacionalnih odnosa kod nas.

Prof. Zaharesku Vladimir, načelnik Odjeljenja Institut de studii istorice si social-politice de pa lingua C. C. P. C. R. iz Bukurešta, posjetio je u novembru naš Institut i interesovao se za naš politički sistem i način rada našeg Instituta.

Organizacionih promjena u Institutu nije bilo u toku 1970. godine. Na početku druge decenije rada samoupravni organi Instituta su temeljito razmotrili pređeni put i ocijenili da postoje potrebni uslovi za prerastanje Instituta za istoriju radničkog pokreta u opšti historijski institut. Poslije široke razmjene mišljenja koja su predstavnici Instituta izvršili o ovoj inicijativi sa predstavnicima osnivača i isoprnog razmatranja ovog pitanja u organima Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Savjet Instituta je na sjednici od 29. 12. 1969. godine donio Odluku o promjeni imena i djelatnosti Instituta za istoriju radničkog pokreta u Sarajevu. Prema ovoj Odluci, Institut bi se zvao *Istorijski institut Sarajevo*, a njegovi zadaci bi se sastojali u sljedećem:

— da primjenom naučnih metoda proučava i obrađuje istoriju, prvenstveno istoriju naroda Bosne i Hercegovine, i unapređuje metode stručnog i naučnoistraživačkog rada u ovoj naučnoj disciplini;

— da organizuje i podstiče izučavanje problema iz svog djelokruga i da u tom smislu daje prijedloge i usklađuje svoju djelatnost sa drugim odgovarajućim naučnim institucijama;

— da objavljuje i saopštava rezultate svog rada;

— da organizuje i unapređuje rad historijske dokumentacije;

— da razvija u zemlji i inostranstvu naučnu i stručnu saradnju sa ustanovama, organizacijama i pojedincima koji se bave historijskom naukom i

— da organizuje naučne skupove, savjetovanja, seminare, diskusije i druge oblike rada radi unapređenja ove naučne oblasti i učestvuje na odgovarajućim naučnim skupovima u zemlji i inostranstvu.

Ova Odluka upućena je Skupštini Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine na saglasnost 7. januara 1970. godine.

Organi upravljanja i stručni organi su obavljali redovne poslove prema programu rada. U toku godine su izvršeni izbori za Savjet Instituta, Naučno vijeće i

Upravni odbor. Isto tako za direktora Instituta, za sljedeći period od četiri godine, Savjet Instituta je ponovo imenovao Envera Redžića, dosadašnjeg direktora Instituta.

Evo sastava novoizabranih organa upravljanja i izvršnih organa Instituta:

Savjet Instituta

Predsjednik

Mr Zdravko Antičić,

Članovi:

I. Izabrani iz reda članova radne zajednice Instituta;

1. Nikola Babić, naučni saradnik,
2. Mr Rafael Brčić, viši stručni saradnik,
3. Dr Veselin Đuretić, naučni saradnik,
4. Mr Tomislav Išek, asistent,
5. Mr Ibrahim Karabegović, asistent,
6. Veselin Mitrašević, viši stručni saradnik,
7. Alija Prolić, VKV radnik i
8. Dr Nusret Šehić, naučni saradnik.

Miodragu Čankoviću je prestao mandat u Savjetu, jer je sa Institutom prekinuo radni odnos.

II. Imenovani od strane Skupštine SR BiH;

1. Dr Luka Đaković, šef kabineta predsjednika Skupštine SR Bosne i Hercegovine,

III. Delegirani od strane:

a. Filozofskog fakulteta u Sarajevu:

1. Dr Milan Vasić, vanredni profesor,

b. Fakulteta političkih nauka:

1. Nedim Šarac, vanredni profesor,

c. Društva istoričara Bosne i Hercegovine:

1. Fahrudin Isaković, profesor III gimnazije u Sarajevu,

d. Republičkog savjeta za koordinaciju naučnih djelatnosti:

1. Mr Dubravka Škarica, poslanik u Vijeću naroda Savezne skupštine.

Naučno vijeće:

Predsjednik,

Enver Redžić, direktor Instituta.

Članovi:

1. Nedim Filipović, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Sarajevu,
2. Dr Hamdija Kapidžić, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Sarajevu,
3. Dr Desanka Kovačević, redovni profesor Filozofskog fakulteta u Sarajevu,
4. Milan Gaković, asistent na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu,
5. Dževad Juzbašić, asistent u Institutu,
6. Dr Ahmed Hadžirović, naučni saradnik u Institutu,
7. Nikola Babić, naučni saradnik u Institutu i
8. Mr Tomislav Išek, asistent u Institutu.

Upravni odbor:

Predsjednik,

Mr Rafael Brčić, viši stručni saradnik,

Članovi:

1. Ljiljana Gaković, arhivist,
2. Dževad Juzbašić, asistent,
3. Mr Ibrahim Karabegović, asistent,
4. Radmila Santica, šef računovodstva,
5. Meshija Sofić, radnica i
6. Enver Redžić, direktor Instituta.

Direktor:

Enver Redžić.

Institut ima sljedeću unutrašnju organizaciju:

I. Odjeljenje istorijske obrade u kojem radi ukupno 11 stalnih saradnika od kojih su pet naučni saradnici, dva viša stručna saradnika i četiri asistenta (od kojih su tri magistri). Pored ovih saradnika, Institut je angažovao dva spoljna saradnika: mra Dubravku Škaricu i mra Ilijasa Hadžibegovića. Od ukupno trinaest saradnika koji rade na temama u ovom Odjeljenju, tri rade na obradi tema iz perioda do 1919. godine, šest na temama između dva rata i četiri na temama iz perioda NOR-a.

II. Odjeljenje istorijske građe, koje u svom sastavu ima: Arhiv, biblioteku i grupu za dokumentaciju. U odjeljenju radi 11 saradnika, od kojih dva viša stručna saradnika, jedan asistent, dva arhivista, jedan bibliotekar i pet arhivskih pomoćnika. Bibliotekar je primljen u toku godine, jer je ovo mjesto bilo ostalo upražnjeno.

III. Sekretarijat, u kome ukupno radi 15 saradnika:

Sekretar, 1

Administrativnih radnika 1

Daktilografa 2

Pomoćno osoblje 4

Računovodstvo:

Računskih službenika 2

Tehnička služba:

Visokokvalifikovanih radnika 2

Kvalifikovanih radnika 2

Priučeni radnika 1.

I u Sekretarijatu je popunjeno radno mjesto administrativnog službenika, koje je bilo ostalo upražnjeno.

Drago BOROVIČANIN